

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Safetec Nordic AS

Hovedkontor:
Sluppenvegen 6
7037 Trondheim
Norge

post@safetec.no
+47 73 90 05 00

Org. No.: 985 188 068
www.safetec.no

Date: 31.08.2023

Høringsuttalelse – Varselutvalgets rapport «Fra varsel til læring og forbedring»

Safetec er et av landets ledende kompetansemiljøer innen risikostyring, og har om lag 120 ansatte i Norge. Vi har lang erfaring med tema som feilhandlinger, rapportering, organisatorisk læring og ulike perspektiv på hvordan begrepet «sikkerhet» kan forstås. Safetec har med interesse lest Varselutvalgets rapport, og ønsker å komme med noen prinsipielle betraktninger.

Vi trenger å lære. Én måte å lære på, er å undersøke hendelser og nesten-hendelser. Gjennomføring av slike undersøkelser kjennetegner organisasjoner som lykkes med kontinuerlig utvikling. De som er virkelig gode, lærer også kontinuerlig av variasjon i arbeidsutførelsen og av det som går bra. Mange forutsetninger må være på plass for at slik læring skal finne sted. Én av dem er vissheten om at involverte kan fortelle åpent om et hendelsesforløp, og gi informasjon om såkalte menneskelige feil, uten at det fører til sanksjoner.

Vi trenger også tilsyn og kontroll, inkludert muligheten til å gi strafferettslige sanksjoner. All erfaring fra andre bransjer viser at det å ha en tilsynsmyndighet som ser aktørene i kortene, og som har mandat til å pålegge ulike typer sanksjoner, er en viktig ingrediens i kontinuerlig forbedringsarbeid.

Safetec mener prinsipielt at læring og straff ikke kan ivaretas samtidig, ettersom muligheten for straff påvirker rapporteringen av hendelser. Læring blir derved ikke ivaretatt. Safetec vurderer også at det er uheldig å ivareta undersøkelse av hendelser og nesten-hendelser og tilsyn og kontroll i én og samme organisasjon. Det kontinuerlige forbedringsarbeidet er best tjent med at disse to funksjonene er tildelt uavhengige aktører, slik at hver funksjon kan rendyrkes.

I Norge er for eksempel Statens havarikommisjon (SHK) tildelt oppgaven med å utrede forhold som antas å ha betydning for forebygging av ulykker og alvorlige hendelser i

transportsektoren (luftfart, jernbane, vei og maritimt) samt forsvaret. SHK er tydelig på at etaten ikke skal ta stilling til sivilrettslig eller strafferettslig skyld og ansvar. Slik Safetec ser det, er dette avgjørende for læring og utvikling. Sett fra et sikkerhetsteoretisk perspektiv, hadde for eksempel Sjøforklaringen liten verdi som redskap for kontinuerlig læring. Selv om det aldri ble truffet noen avgjørelse om strafferettslig ansvar under en sjøforklaring, visste alle de involverte at protokollen ville være et viktig bevis i mulig rettstvist. Resultatet ble tidvis feilaktige sjøforklaringer, hvor det var helt åpenbart at de involverte hadde som intensjon å snakke seg ut av rettslig ansvar, heller enn å bidra til forståelse for hva som faktisk skjedde. Sjøforklaringen ble avviklet i 2008.

Safetec anbefaler med dette som bakgrunn at skillet mellom Statens Helsetilsyn og Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom) som selvstendige og uavhengige organisasjoner opprettholdes.

Med vennlig hilsen
Safetec Nordic AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jens Rolfsen'.

Jens Christen Rolfsen
Avdelingsleder